

NORGES HØYESTERETT

Den 12. november 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Skoghøy, Matheson og Normann i

HR-2021-2202-U, (sak nr. 21-131045STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Erling Kristoffersen Malm)

mot

Påtalemyndigheten (Jorild Steindal)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken gjelder lagmannsrettens ankenektelse i straffesak med strafferamme over seks år.
- (2) Tiltale mot A ble tatt ut 22. november 2020. Tiltalebeslutningen post I gjaldt gjentatte voldtekter av ektefellen B fra ca. 1985 til ca. 2015. Post II gjaldt mishandling i nære relasjoner av B ved «et vedvarende mønster av aggresjon og psykisk press» fra ca. 1985 til mars 2019. Post III gjaldt mishandling i nære relasjoner av barnebarna C og D mellom 2016 og 2018 ved at han dro dem i ørene og/eller armene og fremsatte trusler. Post IV og tilleggstiltalebeslutning av 8. mars 2021 gjaldt brudd på kontaktforbud etter straffeprosessloven § 222a som A var ilagt overfor B.
- (3) Ofoten tingrett avsa dom 16. april 2021 med slik slutning:

«1. A, født 00.00.1950, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 192 annet ledd bokstav a jf. første ledd bokstav a og b, straffeloven (1902) § 193 første ledd første setning (slik den lød frem til 11. august 2000), straffeloven (1902) § 219 annet ledd jf. første ledd (for perioden t.o.m. 30. september 2015), straffeloven (2005) § 283 jf. § 282 (for perioden f.o.m. 1. oktober 2015), straffeloven § 266 og straffeloven § 168 bokstav b (åtte tilfeller), alt sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 første ledd bokstav a, til fengsel i 10 – ti – år.

Varetekt kommer til fradrag med 4 – fire – dager, jf. straffeloven § 83.

2. A dømmes til å betale 400 000 – firehundretusen – kroner i oppreisningserstatning til B innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
3. A dømmes til å betale 30 000 – trettitusen – kroner i oppreisningserstatning til C innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
4. A dømmes til å betale 30 000 – trettitusen – kroner i oppreisningserstatning til D innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
5. A ilegges kontaktforbud slik at han forbyes å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte B. Kontaktforbudet gjelder på ubestemt tid.
6. Saksomkostninger idømmes ikke.»

- (4) Når det gjaldt post I, fant tingretten det ikke bevist at voldtektene fant sted etter 2014. Tingretten vurderte også at tiltalte hadde forholdt seg som beskrevet under tiltalens post III, men at straffeloven § 282 ikke fikk anvendelse fordi kontakten hadde vært for sporadisk til å danne et slikt sammenhengende og vedvarende handlingsmønster til at bestemmelsen fikk anvendelse. Tingretten kom til at forholdet rammes av straffeloven § 266.
- (5) A anket til Hålogaland lagmannsrett. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet for samtlige poster i tiltalebeslutningen, straffutmålingen og erstatningskravene. Det ble også gjort gjeldende at domsgrunnene var mangelfulle. I tillegg ble det bedt om at retten besluttet rettspsykiatrisk undersøkelse av Strømnes, og varslet at det ville bli ført vitner som var nye for lagmannsretten.
- (6) Hålogaland lagmannsrett avsa 15. juli 2021 beslutning hvor anken ble nektet fremmet.
- (7) Etter begjæring fra A om omgjøring av ankenektelsen avsa lagmannsretten en supplerende beslutning 17. september 2021 hvor omgjøringsbegjæringen ikke ble tatt til følge.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen. Det anføres at lagmannsrettens beslutning er mangelfullt begrunnet, ettersom begrunnelsen ikke viser at lagmannsretten har foretatt en selvstendig vurdering av bevisene. Det var heller ikke forsvarlig å avgjøre saken etter skriftlig og forenklet behandling, både ut fra sakens alvor og idømt straff, de straffbare forholdenes stigmatiserende karakter, samt at domfellelsen utelukkende er basert på fornærmedes forklaring og hva hun har sagt til andre. Silingsbestemmelsen er ikke ment brukt på saker som denne, hvor troverdighet er avgjørende. Det er vist til omfattende rettspraksis til støtte for begge anførsler, herunder den nylig avsagte HR-2021-2058-A. Beslutningen må dessuten oppheves på grunn av inhabilitet hos en av lagdommerne etter domstolloven § 108. Det er også andre svakheter ved avgjørelsen, herunder at det legges stor vekt på forklaringen til et vitne forsvarer ikke har hatt anledning til å krysseksaminere. Vitnet avgikk ved døden før saken kom opp for retten.
- (9) *Påtalemyndigheten* har anført at lagmannsrettens begrunnelse ikke er mangelfull, og skjønnsutøvelsen er forsvarlig. Saken skiller seg fra HR-2021-2058-A på vesentlige områder: Det er flere vitner med nær kjennskap til tiltalte og fornærmede som har forklart om selvopplevde hendelser som underbygger fornærmedes forklaring. Avgjørelsen bygger i mindre grad på en ren troverdighetsvurdering, hvilket tilsier at det var forsvarlig å behandle anken skriftlig. Lagdommer Ludvigsen kan klart ikke anses inhabil på grunn av anførselene.

- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til prøving av lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. Dette omfatter også om det ut fra retts- og bevissspørsmålene i saken var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2021-2058-A.
- (11) Utvalget finner det klart at lagdommer Ludvigsen ikke er inhabil, men er kommet til at anken må tas til følge på annet grunnlag.
- (12) Tingrettens dom er grundig, og lagmannsretten har foretatt en inngående vurdering av tingrettens bevisbedømmelse og har enstemmig funnet det klart at anken ikke kan føre frem. Spørsmålet er om det her – særlig i betraktning av sakens alvor og det bevisbildet som foreligger – var forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling.
- (13) I HR-2021-2058-A avsnitt 33 har Høyesterett uttalt:
- «Det konkrete bevisbildet i saken er ... sentralt. Dersom forklaringen fra fornærmede utgjør det sentrale grunnlaget for domfellelsen i tingretten, vil det i mange tilfeller ikke være forsvarlig å avgjøre ankesaken uten en muntlig ankeforhandling i lagmannsretten. Generelt gjelder at dersom tiltalte benekter å ha begått den handlingen som beskrives i tiltalen, kan hans eller hennes forklaring bare settes til side som mindre troverdig enn forklaringene fra fornærmede og andre vitner dersom lagmannsretten, på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling, har grunnlag for å konstatere at det samlet foreligger bevis og omstendigheter som gjør at det kan utelukkes at den tiltalte forklarer seg riktig. Dette gjelder typisk der det foreligger fellende tekniske bevis, men er ikke begrenset til slike tilfeller.»
- (14) I denne saken finnes det ingen fellende tekniske bevis. For alle forholdene i tiltalen står de fornærmedes forklaringer sentralt. De støttes riktignok også av andre bevis, men både for tiltalens post I og II har tingretten lagt avgjørende vekt på fornærmedes forklaring. Særlig for tiltalens post I, som er det alvorligste forholdet, finnes det lite av andre bevis. Det som finnes av bevis for dette forholdet utover fornærmedes forklaring, er vitneforklaring fra fornærmedes fastlege og politiforklaring fra et vitne som avgikk ved døden før saken kom opp for tingretten. Begge disse forklaringene bygger imidlertid på hva fornærmede har fortalt til dem. På bakgrunn av sakens alvor og det bevisbildet som foreligger, finner utvalget at det ikke var forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling. Lagmannsrettens beslutninger om å nekte anken fremmet må etter dette oppheves. Dette gjelder ikke bare for tiltalens post I, men også for de øvrige forholdene i tiltalen, da de fornærmedes forklaringer står sentralt i alle forholdene.
- (15) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens beslutninger om å nekte anken fremmet oppheves.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)